Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Vicente Areta Lezeta

Eibar, Gipuzkoa (1938)

Aurkibidea

Biografia

Arrate bailarako Mendigoiti baserrian jaiotakoa 1938an. Baserriko lan eta bizimoduarekin lotura duten gaiak asko interesatzen zaizkio eta oso hiztun egokia da baserriko gaietaz azalpenak emateko. “Eibarko euskara: izen sintagmaren deklinabidea” proiektuko lekuko ere izan zen.

Zintak

AB-317

- **Proiektua**: Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 2001-10-17
- **Iraupena**: 78 min
- **Euskarria**: Hi8

AB-318

- **Proiektua**: Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 2001-10-17
- **Iraupena**: 59 min
- **Euskarria**: Hi8

EIB-621

- **Proiektua**: Eibarko euskara: izen sintagmaren deklinabidea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Areta Azpiri, Nerea
- **Data**:
- **Iraupena**: 58 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Emalea**: Areta Azpiri, Nerea

EIB-622

- **Proiektua**: Eibarko euskara: izen sintagmaren deklinabidea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Areta Azpiri, Nerea
- **Data**:
- **Iraupena**: 61 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Emalea**: Areta Azpiri, Nerea

EIB-623

- **Proiektua**: Eibarko euskara: izen sintagmaren deklinabidea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Areta Azpiri, Nerea
- **Data**:
- **Iraupena**: 10 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Emalea**: Areta Azpiri, Nerea

EIB-624

- **Proiektua**: Eibarko euskara: izen sintagmaren deklinabidea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Areta Azpiri, Nerea
- **Data**:
- **Iraupena**: 20 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Emalea**: Areta Azpiri, Nerea

EIB-699

- **Proiektua**: Eibarko ermitak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Gonzalez, Esti - Sapsootham, Itziar
- **Data**: 2020-09-28

- **Iraupena**: 68 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Sapsootham, Itziar

Pasarteak

1. Behiak txahala nola egiten duen

- **Erref**: AB-317/002
- **Iraupena**: 0:04:00. **Hasi**: 00:00:45. **Bukatu**: 00:04:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behiak txahala nola egiten duen azaltzen du. Behiak zutinik egotea nahi izaten du; baserritarrarentzat hobe izaten da behia etzatea. Behiari igarri egiten zaio txahala noiz izan behar duen: urduri egoten da, lohia botatzen du, indarka hasten da; e.a. Batzuetan berez jaiotzen da; beste batzuetan, lagundu egin behar izaten zaio.

2. Txahalgintza

- **Erref**: AB-317/005
- **Iraupena**: 0:03:15. **Hasi**: 00:07:15. **Bukatu**: 00:10:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Txahala jaiotzen denean lehenengo horitza ematen zaio. Txahala larri badago (arnasarik hartu ezinda-edo) ozpina botatzen zaio muturrera, esnatu dadin. Horitza oso garrantzitsua da; hartzen ez badu, txahala hil egiten da. Behia txahala egiterakoan hiltzen bada, beste behiren baten horitza eman behar zaio.

Transkripzioa
- Txahala jaixotzen danian, ze ein bihar jako? Zeoze ein bihar jako txahalari ala…
- (Vicente Areta): Txalari horitza emon, aman titixa lehelengo. Ha emoten ez bajako…
- Nerea Areta (alaba): Baiña lehenengo zikinkerixia kendu bihar jako ahotik…
- Bueno, bai, estu badago, ba… binagria edo bota ahora, espabillau deiñ.
- Metodo ona, ez?
- Ez, badago, ez dakizu, arnasia etorri bai-ez, ba, binagria edo gatza edo, ba, zertu eitten da, mobidu. Orduan, ba, lehelengo arnasia edo…
- Eta gero esan dozu horitza edo…
- Horitza emon bihar dok ! Horitzik barik txahalik ez dagok etaratzerik!
- Eta ze da hori?
- Amak daukan esnia! Ta ama akabatzen bada, beste batena! Bestela, txahalak ez jok balio!
- Ta esne-klase diferentia izaten da?

- Lehelengo beran esnia. Esnia barik... odol modoko... Ha eraten ez badau, txahala akabauta dau! Haxe eran bihar [jok] lehelengo, aunke sea Donostiatik ekarritta. Txahala jaixo ta ama akabauta badago, nunbaitten, auzuan edo han edo Elgoibarren edo, nunbaittetik. Nun daguan txahala, beste bat jaixota, jaixotakua bada, igual-igual da honena emon, zuria emon, neria emon...
- Horrek ze emoten detsa, indarra edo...
- Ez [dakit] nik! Horitzik barik txahalik ez dabela urtetzen esaten juek. Txahala jaixo ta emoten ez bajako, akabauta dago! Lehelengo-lehelengo... holan...egun baten edo... Etxekuak ez badauka, amak ez badauka, beste batena edo Elgoibartik edo auzotik edo...
- Tokau izan jatzu beste tokiren batetik ekartzia...?
- Bai! Baitta neuk emon be! Gurian jaixota igual, txahala, ezta, gaur? Ta beste baten ama akabatzen bada, ba, “Koño! Badaukek?” eta “Bai!” Eruan litro bi edo... Iñarrara ez dakizu zelan eruan neban ointxe pare bat urte edo? Matian bizi da bera, ta hor, akabau-edo ein zan ama. Ta [...] gurien! Halaxen eruan zittuen bi litro edo. Ta gero, beterinarixuak, ba, behin jatordu bat edo eiñ ezkeriok, gero, edozer. [Letxabia?] edo umiek emoteko moduan emon ta kitto.
- Eta zenbat denporan eukitzen dau behixak horitza?
- Batzuek gehixago, beste batzuk gutxiago, zelako... Batzueri ensegida garbitzen jakue erateko moduan, eta beste batzueri igual, hamar bat egun edo... Holan esnia garbitzeko, hamar bat egun edo... holan, erateko moduan.
- Ta ze esan dozu dala... pixkat, holan... koloria ta diferentia?
- Bai ba! Odol modokua!
- Nerea Areta: Holan rosa modokua...
- Vicente Areta: Nata modoko zer bat, gauza leun-leun...
- Nerea: Holan... rosa modokua izaten da.
- Vicente: Batzuek asko bizkorrago garbitzen dia, igual hiru egunera, ba, esne garbi-garbixa. Baiña honetxek pintionek be, zortzi egun-edo, ondio... txokolatia modoko sendua ta... Odola ta esnia nahaste modoko holako...
- Orduan txahalari horitza emon...
- Txahalari horitza emon bihar jako lehelengo jatordu bat edo bi.
- Nerea: Baiña lehengo behixari erun bihar jako txahala, mieztau deixan...
- Bueno, hori be ez da... Bai, jaixo ta, ba, ipiñi muturrian ta mieztau ta mieztau eitten jok.
- Ze eitten detsa?
- Ba, garbittu! Zikiñak kendu ta... Haxe!
- Orduan behixak garbitzen dau txahala...
- Bai! Ondora eruaten bajako bai! Bueno, danak ez, beste batzuk adarkadia igual, baiña... Bai, normalien, txahala ipiñi onduan ta mieztau ta mieztau ta mieztau eitten jok, ta garbittu ta garbittu.

3. Txahala errapera bota behar

- **Erref**: AB-317/006
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:10:30. **Bukatu**: 00:12:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
<p>Txahal jaioberria behiaren errapera eraman eta esnea hartzen erakutsi

behar izaten zaio. Mendian dabiltzanei ez, baina baserrian daudenei lagundu egiten zaie.</p>

Transkripzioa
- Errapera bota bihar izaten da? Edo bera juaten da? edo...
- Bai, hori gero bai, baiña lehelenguan, lehelenguan norberak eruan bihar, ta kosta eitten dok! Bai, kanpuan jaixotzen dianak eta [...] dittuk eta, baiña momentuan ez, igual egun batera edo... Jaikitzen [...] gosiak “Ta! Ta! Ta!”
- Billa?
- Bai ba, billa. Baiña guk, ba, jeneralian, hartu ta erakutsi, ta norberak jatxi pixkat, ta ahora ipiñi ta hantxe! Edo, botillatik edo... Tonto samarra bada, jatxi ta gero botillatik sartu “dza! dza! dza!”.
- Egoten dia orduan tontuaguak eta...
- Bueno...! Egongo ez dittuk ba! Mendixan jaixotzen dianak han urtetzen juek! Noiz eraten daben? Igual egun batera, baiña...
- Laguntza barik?
- Laguntza barik! Laguntza barik! Bueno...! Hor Vitorixako mendixetan dagozenak... bueno...! Puf! Han ez jakixat nik zelan urtetzen daben, baiña ama juanda beragana, ta berak be noiz edo noiz gosia edo... gaur ez bada bixar... baiña...! Guk ez. Guk ordu bira edo... Berak ez badauka fundamenturik, ba, horixe, jatxi botilla batera, ta gero botillatxo bat [egin...] sartu pixkat eta gero gabian beste... barriro, ta gero goizian ta... holan.

4. Behien gaixotasunak

- **Erref**: AB-317/007
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:12:30. **Bukatu**: 00:14:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behia zaindu egin behar izaten da. Orain medikamentuak daude, baina lehen sarritan ardoa ematen zitzaien berotzeko, lepoa igurtzi eta tapatu, hoztu ez zedin.

5. Txahalgintza; lohia edo karena bota egin behar

- **Erref**: AB-317/008
- **Iraupena**: 0:00:45. **Hasi**: 00:14:45. **Bukatu**: 00:15:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behiak lohia bota behar izaten du, txahala egin eta 6 ordura. Botatzen ez badu infekzioa etortzen zaio. Eibarren "lohixa" esaten da; beste toki batzuetan "karena".

Transkripzioa
- Lehen aittatu dozu lohixa-edo bota bihar dabela. Zer da hori?

- Bai, karena. Karena edo lohixa edo... Ba, txahala egoten dan zera, txahala egoten dan kapa bat.
- Poltsia edo...
- Bai, boltsia. Hori normalian botatzen jok sei ordu baiño lehenago, sei ordura, txahala ein ta sei ordura. Ta eitten ez badau, ba, gero, oiñ etara eitten jotsek.
- Orduan hori bota ein bihar dau derrigor.
- Bai, bota ein bihar dau; bestela infeziñua dator.
- Ta karena ta lohixa bardiña da orduan?
- Bai, guk lohixa esaten detsagu ta beste batzuk karena ta beste batzuk beste... Karena.

6. Behien gaixotasunak: zuringa

- **Erref**: AB-317/009
- **Iraupena**: 0:02:45. **Hasi**: 00:15:30. **Bukatu**: 00:18:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behien gaixotasunak: "txuringia"; Ipurzuloa kanporantz irtetzen zaio behiari.

Transkripzioa
- Galdera: Entzunda dakazu txuringia edo...
- Erantzuna: Urtetzen dabena? Hori ez dok baiña txahalgintziana, ostian gaixo bat dok hori. Gaixua edo... Ba zera, atzia edo txixa eitteko lekua batzuk zabalagua edo... ta gero, ba, hori bota: bolia, bolia bota.
- Nerea: A! Holako bola gorri bat...
- Bai ba, etzandakuan, ez dakik? Holan, goittik bera etzanda igual behixa ta urten, urten horrek boliorrek ta hori txarra dok hori! Gero ha bolia, igual, zikiñetan igual, ta infeziñua edo... Egon zan gurian, ha baltza-edo, beti botatzen ebana. Lotu eitten najuan nik! Holan ein zer bat, [forma] bat holan, goittik lotu soka batekin ta ha, haintxe ha, txixalekua daguan lekuan hantxe; ta ezin bota. Hemen hau trabia holan ta...
- Nerea: Eske, bolia izaten da holakua edo, ez? Holakotxe bat, gorri-gorri-gorrixa.
- Mamin bat, mamin bat izaten dok.
- Nerea: Eta hori baiño estuago ipiñi, ta ya ez dau urtetzen...
- Ta ezin dau urten. Bai, oin be laster eingo neuke nik hori! Oiñ aspaldi ez dogu euki hori kasuori, baiña lehen, kortak jeneralian izaten zittuan aldapan lehen, holan... aldapia, ta han behixa beti, ba, holan, behera begira. Ta gitxik, baiña behin ekin ezkeriok hori, edo indarka moduan edo... peligrosua dok hori. Zenbat eta behi zaharragua edo zabalaguak hazurrak edo, beti botatzeko tendentzia... Ta hori txarra, hori txarra dok.
- Orduan da hori... bolia...
- Guk bolia esaten gentsan .
- Orduan, bolia urtetzia edo... hori da txuringia?
- Txuringia, bai, horixe, horixe.
- Nerea: “Txuringia” ala “zuringia” esaten dozu?
- Bueno, igual da. Hori txarra da. Oiñ aspaldian ez jakagu, kortia be zelan daguan lau-laua... Aspaldixan ez juagu euki, baiña hau akordatzen dok... Lotuta ibiltzen zuan ha! Lotu sokiakin, errapetik hona, mokor-hazurretara

ta gero mokorretik [samara] be bai, ta han ibiltzen zuan larrian behera! Ta soltatzen ebanian, atzera lotu! Baiña ez juan botatzen! Tapoia ipintzen jakuan han ta ezin! Ha etorri arren, barruan euki bihar! Ta kanpuan badauka peligrosua dok. Igual, oilluak be igual hantxe pikuka, ta zikiña edo badago, ba, harek be hantxe, zikiñak pegauta. Oiñ ez jakagu hori problemiori.

7. Behien gaixotasunak: erroibea

- **Erref**: AB-317/010
- **Iraupena**: 0:04:30. **Hasi**: 00:18:15. **Bukatu**: 00:22:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behien gaixotasunak: txixan odola irtetzea; "erroibia", errapea gogortzeari esaten zaio. Behiak errape bakarra du eta lau titi. Erroibeak normalian titi bakarra harrapatzen du, edo alde erdi bat (titi bi).

Transkripzioa
- Eta ze beste gaixotasun euki leikez behixak? Normalenak zeintzuk izaten dira?
- Behixa… Txixan odola be bai, egon zuan gurian. Horixe be txarra! Txixan odola eitten juan ta, ba, txixan odola eiñ ezkero be, peligrosua. Beti behera. Baiña oin badagozela medikamentuak pentsatzen juat, horrek kortatzekuak. […] kortau.
- Eta errapietan eta…
- A! Mamitisa ta…
- Nerea: erroibia, ez?
- Erroibia ta mamitisa ta…
- Bardiñak dira horrek bixok?
- Bai, estilokuak horrek.
- Ta ze izaten da?
- Errapia gogortu ta esnia juan ta miñ errapian, ikuturik be eziñ ein ta…
- Nerea: Hori osatzeko ez zian eruten hortik holan… iketza edo…
- Berua. Iketzetan ipiñi gero harrixak, harri… hor, trenbidietan egoten dittuk ba, horrek harri bolok, horrek granuok, balastrua edo… Hara bota ta haren lurruna, berotasuna, berotasuna biguntzeko.
- Harek ipiñi errapian azpixan?
- Errapian azpixan ta gero hara botatakuan, brasatara botatakuan, harek, ba, lurruna botatzen juan, bahua. Harek, ba, kalterik ez, bigundu beti. Baiña oin sartu eitten jakozak titira bertara, barrura, “tak!”, pomada batzuek, titixan zuluan “dzast!” sartu, holan “zat!” sakatuta, pomada bat.
- Hor… errua eta errapia eta titixa eta… danak dia bardiña edo… Zuek zelan esaten dozue?
- Errapia! Ta gero titixak edo errua.
- Errua da bat, errapia da dana eta…
- Baiña lau jakazak…e! Lau titi. Errapia bat, lau titi.
- Edo lau erro…
- Edo erro, baiña titixa ta errua bardiña dira.
- Zuek ze esaten dozue gehixago?
- Guk titixa! Baiña hor behe-aldian errua. Guk titixa beti! “Titi bat galdu jako” ta “titi bat ez dauka ondo” ta…

- NEREA: Eta errua nun esaten dabe ba?
- Errua hor behe-aldian ta... Hizketan ondo eitten [daben lekuan], errua. Ze hemendittik Elgoibarrera diferente eitten juagu berba ta, Asteasura ta juan hari, ta entendidu be ez dok eitten! Bueno...! Asteasu aldian ta juaten haiz ta han ez dok entendidu be eitten hemengo hizketia! Ta horra Lejona aldera juanda, berriz, guk baiño txartuago mordua! Hor, Bizkeixan? Bueno...! Bizkeixan ta Ondarru aldian ta... horrek. Desastre hor! Guk ondo ez, baiña hor txartuago milla bidar! Guk beti titixa. “Titixa galdu (j)ako!” Erroibia ta, ba, batzutan galdu eitten dok e! Erroibia gogortzen badok igual, kitto! Gero hiru titi bakarrik... Laugarrenian gehixago esnerik...
- A! Izan leike bat bakarrik erroibiakin...
- Bai, bai! Osorik ez jok harrapatzen! Titi bat, hurrengo, bixak edo... alda-erdixa. Errapia erdittik partitzen dok, “derecha-izquierda”. Alda-erdi bata...
- Nerea: holan, bi eta bi...
- Eta alda-erdixak esaten detsazue bakoitzari?
- Bai. Baiña titixa galdu, igual, bat bakarrik eta bestiak igual normal beste hamar urtian be igual. Errobiak gogor hartzen badau, peligrosua da haura!
- Galdu ein leike?
- Galdu! Galdu! Galdu! Medikamentu bat emon, baiña zana kortau edo sikatu edo ez dakit ze eitten jakon... Igual hurrengo txahala eitten dabenian, igual, esnerik ez ta akabo! Igual emon ez! Ta hurrengo, gogor hartzen ez badau, ba, aurten emon ez dana, ba, hurrengo txahala eitten dabenian, atzera lehengo moduan igual. Ez dakit nik zelan izaten dan hori...

8. Behien gaixotasunak: lanparoia

- **Erref**: AB-317/011
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:22:45. **Bukatu**: 00:23:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Lanparoia: tuberkulosia. Lehen abere asko hiltzen ziren horrela. Orain egon ere ez dago gaixotasun hau; oso larria da.

9. Behien gaixotasunak

- **Erref**: AB-317/013
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:24:30. **Bukatu**: 00:25:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behien gaixotasunak: Behatz-bitartekoa, behatz bien arteko infekzioa da. Baina ez da gaixo larria: harri berdearekin igurtzi, edo lotu, eta joan egiten da.

10. Behien gaixotasunak: hanketako mina

- **Erref**: AB-317/014

- **Iraupena**: 0:03:00. **Hasi**: 00:25:30. **Bukatu**: 00:28:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Hanketako mina: fiebre aftosa. Ez da oso gaixo txarra, baina erraz zabaltzen da; auzoan ezagutu izan du, gaztetan, baina zaindu ezkero, 40 egunetan osatu egiten da.

11. Behien gaixotasunak: erasana eta etena

- **Erref**: AB-317/015
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:28:30. **Bukatu**: 00:30:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Erasana, bihurrituari esaten dio; handitua, kolpeari; etena, hernia-ri.

12. Behien gaixotasunak

- **Erref**: AB-317/016
- **Iraupena**: 0:03:15. **Hasi**: 00:30:15. **Bukatu**: 00:33:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behien gaixotasunak. "Haixau", behia airez betetzen da, pustu egiten da eta larria izan daiteke. Zergatik etortzen den gaixotasun hau; nola konpondu daitekeen.

13. Behiak eta hausnarketa

- **Erref**: AB-317/017
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:33:30. **Bukatu**: 00:35:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behiak urdail bat baino gehiago du. Behiak lehenengo dena jaten du, eta gero hausnarrean ibiltzen da, behin eta berriz ahora eramaten jandakoa; egunez jan eta gau guztian "rau-rau-rau", hausnarrean.

14. Behien gaixotasunak: beherakoa

- **Erref**: AB-317/018
- **Iraupena**: 0:03:45. **Hasi**: 00:35:45. **Bukatu**: 00:39:30

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behien gaixotasunak: beherakoa edo "ziriña". Hori ere urdaileko gaixotasuna, batzuetan larregi jatearen ondorioz etortzen dena. Behia gaixorik dagoenean igarri egiten zaio aurpegian, aurpegi tristea izaten du.

15. Abereen gaixotasunak: legena

- **Erref**: AB-317/019
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:39:30. **Bukatu**: 00:41:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Abereen gaixotasunak: legena. Behia ile gabe geratzen da. Udaberrian agertzen da normalean. Ez da gaixotasun arriskutsua.

16. Akainak eta kaparrak

- **Erref**: AB-317/020
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:41:30. **Bukatu**: 00:43:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Akainak eta kaparrak, udazkenean agertzen dira beti. Adarrondoetan ipintzen dira, eta odola hartzen dute. Txakurrak ere izaten ditu, eta hil egin daitezke. Behiak ez dira honegaitik hiltzen, baina minbera da.

17. Mandaeuliak eta ezpatak

- **Erref**: AB-317/021
- **Iraupena**: 0:03:30. **Hasi**: 00:43:45. **Bukatu**: 00:47:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Zaldi, asto, mandoek, e.a. ez dute akainik izaten, baina mandaeuliak edukitzen dituzte. Ezpatak ere badaude; hauek min egiten dute.

18. Behia ume eske

- **Erref**: AB-317/022
- **Iraupena**: 0:05:30. **Hasi**: 00:47:15. **Bukatu**: 00:52:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behia ume eske dagoenean, igarri egiten zaio. Normalean, urtean txahal bat egiten dute. Larre-behiak direnean, izkua inguruan eduki ezkero "bera enkargatzen dok". Etxeko behietan, albaitariari deitu edo izkua etxean izan ezkero, orduan txabolara eramaten dira izkua eta behia eta bertan lagatzen dira. Baserrian ez badago, auzoan dagoen izkoren bategana eramaten da. "Hi! botakotzak izkua?"

Transkripzioa
- Lehen txahala zelan jaixotzen dan komentau dogu. Gero, zelan jakitzen da noiz daguan berriz ume eske edo...?
- Eurak esaten juek! Marrusia edo... Marrusaz edo beste bati saltoka edo...
- Eta hori txahala ein ta zenbat denporara izaten da?
- Bueno, hori... pare bat hillabete edo... Urtian txahal bat korriente ein bihar jok behixak, urtian bat. Batzuetan zeoze aurreratxuago baiña... ba!
- Eta beti sasoi bardiñian izaten da edo ez daka...
- Horrek ez jaukak...
- Bardiñ izan leike neguan edo udan edo...
- Bai, bai, bai, bai. Txahala noiz eitten daben ta behixa zelan... gogor badago bizkortxuago igual edo... Batzuek bizkorrago, beste batzuek motelago...
- Eta orduan, zelan esaten dozue, ume eske dagola esaten dozue?
- Bai, edo izkuan eske edo... Isko eske edo ume eske. Beste batzuk... Isko eske edo ume eske, ta hor behe-aldian eta susa. Susa esaten juek hor.
- Nerea: Baiña hemen ez da esaten...
- Ez ba! Baiña hor behe-aldian behixa susa... Bai, susa uste dot dala...
- Eta orduan, ume eske dagonian ze eitten da?
- Ba, indeziñua ipiñi edo bestela [...] iskua dakagu, ta bera enkargatzen [da].
- Baiña zuek ez dozue eitten ezer. Bera enkargatzen da ala...
- Bai, bai, bai. Zelaixan dabizenian ezta kasorik be! Iskua han dago ta...
- Nerea: Baiña hori oiñ [...] gorrixak, porke lehen ez...
- Lehen, ba, beterinarixuari deittu bihar. Edo lehen-lehen iskua egoten zuan hemen. Iskua etxian! “Behixa iskuan eske dago ba” ta hartu behixa ta iskua txabolara edo ta [bere] lekura eruan, ta iskotu ta...
- Ta iskotu... Osea, iskua botatzen jako?
- Bai, lehen-lehen bai. Gero beterinarixuak ipintzen eutsen . Lehen-lehen iskua! Ez zeguan inseminaziñorik eta, lehen-lehen iskua!
- Nerea: Gaiñera, Erdikokuak eta Arikittakuak eta be hona etortzen zian!
- Koño! Iskua nun daguan...! Hik iskua... tokatzen bada hemen igual isko majua igual, ba, bueno...! Arikittatik be igual geurera. Hurrengo norberak iskorik ez ta “Hi!” Arikittan edo Barrundixan edo beste... “Banajatok!” ta “Bai, ekarri!” Iskua nun tokatzen zan... Auzuetan, etxian ez baeguan ba...
- Ta gaiñera isko ona topauko da, ez?
- Bai, ba! Iskua, ba, koño! Itxurazkua, eskasa barik...
- Eta ze eitten zan, iskua eruaten zan behixagana ala...
- Ez, ez, ez. Behixa, behixa.
- Beti behixa mobitzen da?
- Beti behixa.
- Eta iskua ze eukitzen zan, aparte?
- Iskua... Lehenago bai, oiñ urte asko, hemen baille guztian bat egoten zuan, Erdikuan. Ta haraxe eruan. Baiña ni gaztia [niñala] . Hori urte asko,

e? Baiña ni umia nitzanian, paradako iskua, bat.
- Paradakua?
- Paradako iskua, bai. Paradakua... Behixak iskotzeko, paradako iskua. Erdikuan akordatzen jata neri, baiña ni umia nitzala, e!
- Eta iskua ekanak...
- Bai, zeoze kobrau be eitten eban. Baiña baille guztirako, e!
- Eta hori holan izaten zan baillara guztietan ala hamen kasualidadez...
- Danian izango zuan hori igual. Baiña guk geure akorduan beti, ba, koño! "Mendigoittixan dago izkua! Gurian dago izkua!" Ba, Lezetakua ta... "Hi! Behixa [...] iskua!" "Ekarri!" Baiña hurrengo, ba, Barrundixan dagola isko on bat edo Erdikuan igual, han goixan edo... "[Iskua edarra dakagu ba!]" Ta haraxe eruan. Isko... [...] Ba, isko dezentia-edo daguan lekuan. Guk beti holaxen!
- Eta lehen esan dozu Erdikuan edo zeguanian paradako iskua, kobrau eitten zala, baiña bestela, normalian, ez...
- Ez! Guk alkarri ez! Ba, bueno... Kobrau, nik sekula ez juat kobrau! Horrengo igual atsalde bat biharrera etorri edo... hori bai. Edo norbera juan edo... baiña ez. Batak ez daukanian, ba, bestiagana juan. Beti ez dok iskua egoten toki bardiñian ta holan. Itxurazkua bez igual, ta hobia daguan lekura juan!
- Eta iskua, orduan, normalian ez da eukitzen basarrixan?
- Ez, ez! Oin gaiñera gitxiago, inseminaziñua daguan ezkero, oiñ iskorik bota bez!
- Nerea: oin kanporako...
- Iskua botatzen jako, ba, kanpuan dagozelako ta harek ezin leikezelako ekarri ta... diabruak dialako. Horrek ez dia honen modokuak eta kitto. Ta ixa gehixenak dake iskua oiñ! Bost edo sei behi, ta iskua eurekin, ta kitto. "Allá cuidaos!"
- Eurak konpontzen dira orduan?
- Bai, bai.
- Nerea: Arikittan be badago, ta etxian be bai...
- Erdikok be ekarri dau... Baiña lehen, ba, etxian eguazenian, lehen, ba, danok etxian eukitzen genduzen, kortan behixak danak... Ba, orduan, ba... Horixe eitten genduan. Etxian isko ona baeguan, ba, haxe bota; ta beste leku baten badago hobia, "Hi! Botako detsak iskua?" ta "Bai, bai!" Ta hara eruan.

19. Nola jakin behia beteta dagoela?

- **Erref**: AB-317/025
- **Iraupena**: 0:04:30. **Hasi**: 00:56:00. **Bukatu**: 01:00:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Denbora batean ezin da jakin behia beteta dagoen ala ez. Hiru bat hilabete behar izaten dira ziur jakiteko. Geratzen ez bada, hiru astera berriz izko eske hasten da behia. 9 hilabete behar izaten ditu txahala egiteko. Txahala egin aurretik, behia antzutu egiten da, esne gabe gelditzen da. Txahala egiten duenean berriz etortzen zaio esnea: lehenengo horitza eta gero esnea. Txahalak, ahal duen bitartean esnea nahi izaten du, baina poliki-poliki bedarra eta pentsua jaten irakatsi behar zaio.

Transkripzioa

- Galdera: Eta zelan jakitzen da behixa beteta daguan edo ez?
- A! Hori, hori igual pixkatian ez. Hori, hiru bat hillabete biharko jok igertzeko beterinarixuak eta be. Hiru bat hillebete.
- Nerea: Bueno, ba, da bueltatzen dan edo ez jakitzia…
- Hiru astera atzera bueltatzen dok bestela! Hiru astera! Behixa geratuta ez bajaok, hiru astera, atzera iskuan eske. Geratzen ez bada… Orduan, hiru astera bueltatzen ez bada, ba, geratutakua. Baiña igual faillo egoten dok sarrittan! Ta gero, ba, eitten jako, ba, bueno, beterinarixo [bateri] erakutsi edo… Behin sei hillebetera ezkero norberak be bai, “tak!” tripan sakatu pixkat eskuakin holan ta “tak! tak!” ostikadia edo mobimentua edo… Edo esnia bajatu dala edo! Esnia behera bajatzen bada, ya seiñia barrukua…
- Ta segiduan igartzen dozu mobimentua daguala barruan?
- Sei bat hillebetekin bai! Ez, hara arte ez. Beterinarixuak, eskua sartzen detsa beterinarixuak eta… Eskua sartu ta… hiru bat hillebetekiñ edo. Baiña, jeneralian holakorik ez dok eitten, ba, ze… azalduko dok!
- Ez dau prixarik…
- Ez, jeneralian ez da…
- Zenbat hillabete bihar izaten dittu umia jaixotzeko?
- Be(d)ratzi.
- Nerea: baiña lehenago antzutu eitten da…
- Bai ba! Txahala ein baiño lehenago antzutu eitten dok behixa!
- Zer da antzutu?
- Esnia gastau! Esnia behera, behera, behera ta atzenian ya bapezera! Normalian! Txahala aurrera badoia, esnia bajatu ein bihar dok. Normala! Ta azkenian, ba, antzutu. Hiru bat hillebetera antzututa komeni jakok behixari! Sei hillebete… jaitxi ta hiru hillebete txahala ein baiño lehenago antzututa hobe! Bestela…
- Nerea: Geruago ta gitxiago jaitxi, gabian bakarrik edo goixian bakarrik, ta holan gitxittu eitten jako ta… Ez?
- Vicente: Bai, egun bittik behin, ta gero hirutik behin-edo, ta gero laga ta kitto.
- Orduan, lagundu eitten detsazue antzutu deiñ?
- Bai, sarrittan bai. Nahiz ta askotan eurok antzutzen dittuk bihar baiño bizkorrago igual, uste baiño bizkorrago igual ta akabo.
- Osake, “antzutu” da esne barik geldittu.
- Esne barik geratu, bai.
- Eta gero noiz etortzen jako berriz?
- Ba txahala eindakuan!
- Bertan egunian…
- Bertan egunian hori horitzori-edo hasten dok; eta kontinuo emon bihar jok, gitxi edo asko. Batzuk gitxi eta beste batzuk asko ta beste batzuk gehixago; baiña txahala eiñ arte hari ezin leikixok esnerik kendu.
- Eta beteta daguan behixa antzutzen baldin bada, eta aurretik beste txahal bat baldin badaka, jarraitzen dau esniakin edo kendu eitten detsazue txahala edo… Zelan izaten da?
- Zelan? Kanpuan dabillenari edo…
- Ba, ez dakit ba: txahal bat oiñ jaixo ta txahalari esnia emoten badago ta berriz betetzen bada…
- Bai, baiña antzutzen dok baiña! Antzutu eitten dok eta laga ein bihar harek be eratiari! Onduan badabil be…
- Dana dala, zenbat denporan hartzen dau txahalak esnia?
- Ez dakit ba. Kanpuan dabillenak zenbat, noiz… sei bat hillebetera…
- Nerea: Batzuk holakotxe behixak egoten dia errapetik esnia eraten…
- Bai, kanpuan dabillenak ba…

- Nerea: Kortan diferentia da. Kortan dagozenak, norberak nahi dabenian…
- Bai, kanpuan dabillenak zelako behixa dan… Nekez antzutzen bada, ba, hantxe igual! Sei hillabetekin be eraten “Txu, txu, txu, txu!”, kurioso-kurioso. Litro bi igual, edo tantan bi igual, baiña…! Ta hantxe.
- Baiña bedarra be jango dabe…
- Bai! Jango ez dabe ba bedarra…!
- Noiz hasten dira bedarra jaten?
- Bedarra jaten hillebete orduko horrek, kanpuan dabizenok. Puntatxua eta…
- Eta kortakuak?
- Kortakuak be… Hillebete orduko bedarrondo pixkat edo jaten… Zahixa-edo bota, ta hantxe…

20. Hilda jaiotzen diren txahalak

- **Erref**: AB-317/026
- **Iraupena**: 0:03:00. **Hasi**: 01:00:30. **Bukatu**: 01:03:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Txahal-hila arriskutsua izaten da. Behiak txahal-hila botatzen duenean, zaila izaten da txahala berriro egitea.

21. Idiak eta gurdiak

- **Erref**: AB-317/027
- **Iraupena**: 0:03:30. **Hasi**: 01:03:30. **Bukatu**: 01:07:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Lehen garoa, bedarra, simaurra, zuhaitzak, e.a. gurdiekin garraiatzen ziren. Dena gurdiarekin eta idi-parearekin egiten zen. Idiak egun guztian lanean. Gurdi klase bakoitza, lan baterako erabiltzen zen.

Transkripzioa
- Eta lehen aittatu dozu, lehen askoz lan gehixago eitten zebela idixak eta…
- Bueno…! Bueno, lehen labrau eitten zian honek danok!
- Ze bihar eitten zeben? Zetako erabiltzen ziran idixak?
- Mekauen, idixak ba… Bedarra ta garua ta simorra ta… honek danak labrau eta… Ta mendittik be, oin kamioiak eta, baiña lehen idixekin bajatzen zittuen tronguak eta zerrara ta… Paguak eta danak! Tratora ta azaldu arte.
- Ta dana burdixakin?
- Ta burdixakin, horixe! Ta hartu Arraten… Arraten hartu elizaurrian igual, ta Maltzara trongua! Egunian biaje bi: goixian bat ta atsaldian bestia. Neu be ibilitta nago mutil gaztia! Arratetik Saturixora, Elgoibarko Saturixora! Idixekin! Goixian biaje bat, eguardixan bazkaldu, idixak eta geuk, ta

atsaldian beste biaje bat, ta illuntzian etxera. Horrengo goixian iguala, “idéntico”. Ta hurrengo goixian beste bat.
- Arbolak-eta mobitzeko, baiña, ze erabiltzen zan, burdixa be bai, edo...
- Burdi-motza.
- Zelakua zan gitxi gorabehera?
- Hor dago ganbaran gurian. Ikusiko dogu nahi badok.
- Bestela, burdixak klasiak zeren?
- Bai, burtetxia ta burkajia ta karakatxia ta...
- Ze ziran bakotxa? Ze dake diferentia?
- Burtetxia [dok] bedarretarako, holan erraillekin ta ezpatak, kargatzeko edo... bedarra kargatzeko.
- Nerea: Burdi normalena...
- Gero, simorketarako, kajia. Oiñ ez dagok gurian... simorretan ta eitteko, kajia. Burdixa iguala baiña kaja...
- Hormekin...
- Bai, hormekin, lurretarako kamioi baten moduan. Hori simorretarako. Gero karakatxia, beste bat txikixagua. Ha aria ta harrixa ta ibiltzeko, gauza astunaguak, zementua ta... Karakatxia.
- Ta hori zelakua zan?
- Iguala, baiña erdixa. Hori, burkajian erdixa. Txikixagua. Ez dakik? Ba, aria-ta simorra baiño astunaguak dittuk, eta karga haundixak erabiltzeko, gauza astuna erabiltzeko, harrixa edo aria edo lurra erabiltzeko, hori txikixori.
- Lurrandako be bai karakatxia...
- Bai, txikixa, txikixa. Ta gero, burdi-motza gero. Burdi-motza, ba, tronguak erabiltzeko.
- Eta burkoltza edo burkoltzia edo...
- Burkoltzia dok, horixe burkajia. Guk...
- Burkajia da burkoltzia?
- Bai. Burkoltzia, bai. Batzuk burkoltzia. Horixe kajiori dok... Bai, ba, kajia, simorra-ta kargatzeko kajia. Horretxek, lau burdixok horretxek guk erabilli dittugunok.
- Eta burtetxia esaten detsazue burdixari?
- Bai, burtetxia horixe dok...
- Ez da burdixan parte bat...
- Bai, burdixa. Horixe... bedarra ta ekartzeko. Ezpatak gora, ta kargatzen dana holan...

22. Gurdiaren zatiak

- **Erref**: AB-317/028
- **Iraupena**: 0:10:40. **Hasi**: 01:07:00. **Bukatu**: 01:17:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Gurdien zatien azalpena; zati bakoitzari ematen dion izena. Idiak; uztarriak; e.a.

23. Uztarriak eta uztarginak Eibarren: Berretxiña

- **Erref**: AB-318/001
- **Iraupena**: 0:04:15. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:04:15

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Uztarriak eta uztarginak. Eibarren, José Andres "Berretxiña" zen uztargina. Pagoarekin egiten ziren uztarriak. Uztargina baserrira joan eta bertan egunean egiten zuen lana.

24. Pago egurrak luzaro irauten du uretan

- **Erref**: AB-318/002
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:04:15. **Bukatu**: 00:06:15

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:
Pago egurra uretan laga ezkero, ez da alperrik galtzen, ez 10 urtean ez 100 urtean. Kanpoan, buzti-lehorrean lagata, urtebete ere ez du irauten, egurrik makalena da; baina uretan ez da alperrik galtzen, berde-berde jarraitzen du, botatakoan moduan. Pagoa neguan bota behar da, pinu zuria moduan. Pinu beltza berdin da; baina pagoa, haritza eta beste zuhaitz batzuk beti neguan bota izan dira. Etxeak egiteko, gehienbat, haritza erabiltzen zen.

25. Lehengo basoak

- **Erref**: AB-318/003
- **Iraupena**: 0:00:30. **Hasi**: 00:06:15. **Bukatu**: 00:06:45

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:
Lehenagoko basoak nolakoak ziren. Orain pinua dagoen tokietan, lehen haritza eta pagoa zegoen. Haritza eta gaztaina ugariak ziren. Arrate-bailaran, orain pinua den guztia lehen pagoa, haritza eta gaztaina zen.

26. Egur klaserik onenak

- **Erref**: AB-318/004
- **Iraupena**: 0:03:00. **Hasi**: 00:06:45. **Bukatu**: 00:09:45

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:
Egur klaseak: gaztaina-egurra; pagoa; haltza; lizarra. Egur bakoitzaren ezaugarriak zeintzuk diren; bakoitza zertarako den egokia (tresnak egiteko; etxegintzarako; e.a.).

27. Auzoan arotzak: Agarrazpi, Berretxiña...

- **Erref**: AB-318/005
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:09:45. **Bukatu**: 00:12:15

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:
Arotzek egiten zituzten gurdiak. Eibarko arotz ezagunak: "Agarrazpi", "Uztarri". Uztarriak nola egiten zituzten.

28. Baserriko lanak eta idiak

- **Erref**: AB-318/006
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:12:15. **Bukatu**: 00:13:15

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:
Idiak oso garrantzitsuak ziren baserriko lanerako. Egun guztia uztarria ipinita izaten zuten. Garai batean lur-sail asko lantzen ziren: garia, artoa, e.a. Lurra lantzeko idiak guztiz beharrezkoak; baina simaurketan, garo-batzen, eta beste hainbat lanetarako ere erabiltzen ziren. Orduan baserrian zeuden guztiek lan egiten zuten soroan, basoan, ortuan, e.a.

29. Lurra labratzen: golda, area, bostortza...

- **Erref**: AB-318/007
- **Iraupena**: 0:07:15. **Hasi**: 00:13:15. **Bukatu**: 00:20:30

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:
Lurra lantzeko erabiltzen ziren tresnak; izenak eta bakoitzaren erabilera. Goldatu eta erein ondoren, area pasatzen zen. Laietan egiteko, jende asko behar izaten zen. Neguan egiten zen laietan, lur-sail txikietan, bitarteetan, ganadurik sartzen ez zen tokietan. Erein aurretik edo erein ostean (garia edo artoa bada desberdin izaten da), simaurtu egiten da.

30. Laboreak txandaka: garia, artoa eta arbia

- **Erref**: AB-318/008
- **Iraupena**: 0:04:00. **Hasi**: 00:20:30. **Bukatu**: 00:24:30

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:
Garia eta artoa txandaka ereiten dira lur-sail berdinean, urte bitik behin. Garia batu eta gero arbia ereiten da. Bakoitzaren berezitasunak: lurra nola landu behar den, noiz ereiten diren, noiz batu, zelan zaindu behar izaten diren...

31. Ganajatekorako sekula-belarra

- **Erref**: AB-318/009

- **Iraupena**: 0:04:30. **Hasi**: 00:24:30. **Bukatu**: 00:29:00

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:
Ganajatekorako, lehen, sekula-bedarra erabiltzen zen gehienbat. Alpapa eta pagotxa ere asko. Azkar hazten dira, eta urtean 5-6 aldiz mozten dira. Noiz ereiten ziren, nola, e.a. Artoa da ganaduaren oinarria. Arbia, kalabaza, erremolatxa ere ematen zitzaien lehen, baina ez horrenbeste.

32. Askak eta ganbelak behiei jaten emateko

- **Erref**: AB-318/010
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:29:00. **Bukatu**: 00:31:30

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Abereei non ematen zitzaien jaten; nola. Beti barruan ematen zitzaien jaten, asketan. "Ganbelia"rekin ere ematen zitzaien jaten. Behi gehienak esnetarako izaten ziren, eta egun ia osoa kortan ematen zuten.

33. Behi klaseak

- **Erref**: AB-318/011
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:31:30. **Bukatu**: 00:33:15

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behi klase asko daude. Batzuk esne-behiak dira, beste batzuk larre-behiak. "Herri-ganaua".

34. Askak, askagaina eta karrajua

- **Erref**: AB-318/012
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:33:15. **Bukatu**: 00:35:45

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
Askak lehen egurrezkoak izaten ziren, eta albo batera zabaltzen ziren tapekin. Askak, askotan, sukalde ondoan egoten ziren. Askaren gainean "aska-burua" egoten zen, eta "ganbela"k han lagatzen ziren. Asken aurreko inguruari "aska-aurria" esaten zitzaion; ganajatekoa bertan lagatzen zen, eta handik, sardarekin-edo, askara bota.

35. Azpiak egitea eguneroko lana

- **Erref**: AB-318/013
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:35:45. **Bukatu**: 00:37:45

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Ganaduaren azpiak nola egiten ziren; zenbatero aldatzen zitzaien behekaldea; e.a.

36. Hiltegiak

- **Erref**: AB-318/014
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:37:45. **Bukatu**: 00:39:15

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Berak gogoan duenez, behiak beti hiltegian hil izan dira, bai Eibarren baita inguruko herrietan ere. Baserritik oinez jeisten zituzten Azitaingo hiltegira. Behiak ez ziren ia inoiz kortatik irtetzen, eta hiltegira eraman baino egun batzuk lehenago, erakutsi egin behar izaten zitzaien mendian ibiltzen.

37. Antzinako pisu-neurriak

- **Erref**: AB-318/015
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:39:15. **Bukatu**: 00:41:15

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Abereak pisatzeko erabiltzen ziren neurriak: kilotan eta erraldetan (5 Kg.). Txerriak pisatzeko arroba erabiltzen zen. Garia, artoa, babak, e.a. pisatzeko anega (45 kg inguru); anega-erdia eta iminia erabiltzen ziren.

38. Jatekoa nola gorde

- **Erref**: AB-318/016
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:41:15. **Bukatu**: 00:42:45

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Jatekoa gordetzeko ez zegoen frigorifikorik. Kontserbatzeko, gatza ematen zitzaion gauza askori; gari-artean eta oliotan ere ondo mantentzen ziren beste jateko batzuk.

39. Hare-putzuak bide ertzetan

- **Erref**: AB-318/018
- **Iraupena**: 0:04:30. **Hasi**: 00:54:30. **Bukatu**: 00:59:00

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:
"Aria-pozuak" edo hare-putzuak. Lehen bideetara lurra botatzen zen, bideak gozatzeko, biguntzeko, bestela gurdiak ez ziren ondo joaten. Lur hori urak behera eramaten du, eta galdu ez zedin, hare-putzuak egiten ziren bide ertzetan. Urtean behin edo birritan hustu egiten ziren.

40. Aginaga auzoan, Eibarko euskara

- **Erref**: EIB-699/003
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:02:14. **Bukatu**: 00:03:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Aginaga auzoko Larrañeta baserrikoa da Mariasun. Nahiz eta Bizkaiarekin mugan egon, ez dute harreman haundirik izan Markinarekin. Euskara ere ezberdina da. Beraien amonak euskara batuan hitz egiten zuen.

41. Maiatzean letaniak, Aginagatik Arrateraino

- **Erref**: EIB-699/005
- **Iraupena**: 0:04:28. **Hasi**: 00:03:44. **Bukatu**: 00:08:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Bizentek eta Mariasunek Usartzako erromerian ezagutu zuten elkar. Asentsioetan letaniak egoten ziren, Aginagako Oregizar baserritik hasi eta Arrateraino. Lagunartean joaten zen Mariasun.

42. San Martin ermita, Arrate bailaran

- **Erref**: EIB-699/006
- **Iraupena**: 0:02:31. **Hasi**: 00:08:12. **Bukatu**: 00:10:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
San Martin ermita Arrate bailaran dago. Inguruko baserriak aipatzen dituzte.

43. Mendigoitxi baserrikoen hilobia San Andres parrokian

- **Erref**: EIB-699/007
- **Iraupena**: 0:01:37. **Hasi**: 00:10:43. **Bukatu**: 00:12:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
San Andres parrokian, Mendigoitxi baserriko hilobia zegoen. Igandeko mezan, hilobia mahai-zapi batekin estali eta bertan kandela edo argizaria pizten zen eta bertatik entzuten zen meza.

44. Agapita, San Andres parrokiako serora

- **Erref**: EIB-699/008
- **Iraupena**: 0:02:22. **Hasi**: 00:12:20. **Bukatu**: 00:14:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:
Aspaldi, Pazko-astean ogia bedeinkatu eta serorari ("sakristana") oparitzen zitzaion, ume asko izaten zituelako bere gain. Agapita "sakristana"ri buruz hitz egiten dute.

45. Arrateko Amaren estandartea prozesioetan

- **Erref**: EIB-699/009
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:14:42. **Bukatu**: 00:16:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Arrateko Ama Birjinaren prozesioetan, estandartea zeintzuk eramaten zuten aipatzen du Mariasunek.

46. Azitain parrokiako abadeak eta abuztuko jaiak

- **Erref**: EIB-699/010
- **Iraupena**: 0:00:56. **Hasi**: 00:16:51. **Bukatu**: 00:17:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Azitaingo parrokiako Felix Bergara abadearen sermoiak. Meza ostean musika egoten zen. Andramarietako jaietan, meza, herri-kirolak, umeentzao jolasak... egoten ziren.

47. San Martin ermitan elizkizunik ez

- **Erref**: EIB-699/012
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:20:18. **Bukatu**: 00:21:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:
San Martin ermitan ez dute erromeriarik eta mezarik ezagutu. Aspaldi meza egoten zen eta Mendigoitxi baserrian bazkaltzen zuten herriko pertsona garrantzitsuek (alkateak, zinegotziak, abadeak...)

48. Mendigoitxi baserria, San Martin ermitaren jabea

- **Erref**: EIB-699/013
- **Iraupena**: 0:03:13. **Hasi**: 00:21:28. **Bukatu**: 00:24:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:
Mendigoitxi baserrikoak dira San Martin ermitaren eta alboko San Martin baserriaren jabeak.

49. Herriko zorrak, baserritarren eskuetan

- **Erref**: EIB-699/015
- **Iraupena**: 0:07:03. **Hasi**: 00:25:23. **Bukatu**: 00:32:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » XIX. Mendea
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:
XIX. mendearen azken laurdenean Eibarko Udalak zituen diru zorrak baserritarren menpe geratu ziren eta batzuek baserriak saldu behar izan zituzten. Bizenteren amonak, zorra kitatzeko, ikatza saltzen zuen. Umetan ikasi zuen inguruko ikazkinekin. Ikazkinaren lana oso gogorra zen.

50. San Martin ermitaren berriztatzeak

- **Erref**: EIB-699/017
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 00:33:16. **Bukatu**: 00:35:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:
San Martin ermitak harrizko arkuzko atea dauka. Gerra garaian pareta bat zulatu zen eta bloke batzuekin estali zuten. Teilatua ere berritu zioten. Ermita kalitate oneko materialez eginda dago eta paretak oso lodiak dira.

51. Gerratean, Mendigoitxi ospitalea izan zen

- **Erref**: EIB-699/021
- **Iraupena**: 0:05:04. **Hasi**: 00:42:40. **Bukatu**: 00:47:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerra garaiko bonbetatik babesteko kobazulo bat dago San Martin ermitan. Mendigoitxi baserria berritu eta gerra hasi zen eta milizianoek hartu zuten baserria, ospitale bezala erabiltzeko. Inguruko baserri guztietatik hartu zituzten koltxoiak, oihalak, izarak... Asturiasko miliziano talde bat zegoen ganbaran eta baserriko eskailera suntsitu zuten, inor bertara ez igotzeko.

52. San Martin ermitan lurperatzerik ez

- **Erref**: EIB-699/022
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:47:44. **Bukatu**: 00:48:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:
San Martin ermitan eta inguruetan ez dago lurperatzerik. Felix Bergara abadea ibili zen bila.

53. Aginagako elizan, aldare azpian hildakoen errautsak

- **Erref**: EIB-699/024
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:49:37. **Bukatu**: 00:51:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:
Aginaga auzoan, norbait hiltzen denean, aldarearen azpian errauts pixka bat botatzen da eta beste dena kanposantuan lurperatzen da. Aspaldiko ohitura da.

54. Mendigoitxi baserriaren berriztapenak

- **Erref**: EIB-699/028
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:58:32. **Bukatu**: 01:01:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
San Martin ermitan meza egoten zenean, alkateak, abadeak eta bestelako pertsonaiek Mendigoitxi baserrian bazkaltzen zuten. Baserria 1934an berriztatu zen, sute batek suntsitu zuelako. Gerra ostean, berriz ere berriztu behar izan zuten, milizianoak bertan egon zirelako.

55. Arrateko pausoen ibilbideko santutxuen kondaira

- **Erref**: EIB-699/031
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 01:03:18. **Bukatu**: 01:04:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:
Arrateko Pausoen kondaira kontatzen du Mariasunek. Ama Birjinak atseden hartu zuen lekuetan eraikitakoak omen dira. Santutxuen kokalekuak zeintzuk diren eta nola apainduta dauden azaltzen dute.

56. Maalako ermita

- **Erref**: EIB-699/034
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 01:06:44. **Bukatu**: 01:08:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:
Maalako ermita, ez dute ermita bezala ezagutu. Jausita zegoen eta orain etxe bat dago ermitaren plano berdinean eraikia.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-29

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com